

практичної конференції (Київ, 11 листопада 2022р.) – К.: ТОВ «Геопринт», 2022. С. 20-23
URL: https://drive.google.com/file/d/1ZrsGyuY7U5Mb_22hrYtP5dWpdyYWmza7/view.

4. «Грузія – страна жизни. Стратегия развития туризма в Грузии. URL: <https://www.vsemirnyjbank.org/ru/news/feature/2015/12/07/a-tourism-strategy-for-georgia-country-of-life>.

5. Як змінилося ставлення українців до подорожей під час війни: опитування. URL: <https://www.rbc.ua/rus/travel/k-zminilosya-stavlennya-ukrayintsiv-podorozhey-1694085395.html>.

6. ДАРТ документує знищені та пошкоджені об'єкти туристичної та рекреаційної інфраструктури. URL: <https://www.tourism.gov.ua/blog/dart-dokumentuie-znishcheni-ta-poshkodzeni-objekti-turistichnoyi-ta-rekreaciynoi-infrastrukturi>.

7. Овчинников О. Заповідні території під час війни. Відновити міста буде простіше, ніж природу. URL: <https://eco.rayon.in.ua/topics/514206-zapovidni-teritorii-pid-chas-viyni-vidnoviti-mista-bude-prostishe-nizh-prirodu>.

8. Гембарська В. Війна проти дикої природи. Росія знищує українські заповідники. URL: <https://ecopolitic.com.ua/ua/news/vijna-proti-dikoi-prirodi-rosiya-znishhuie-ukrainski-zapovidniki/>.

9. Потійчук В., Ціпошук С. Сучасні проблеми розвитку туризму в Україні. *Війна та туризм: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 11 листопада 2022р.)* – К.: ТОВ «Геопринт», 2022. С. 53-56 URL: https://drive.google.com/file/d/1ZrsGyuY7U5Mb_22hrYtP5dWpdyYWmza7/view.

10. Через підрив Каховської ГЕС у зоні затоплення опинились об'єкти туристичної інфраструктури, природні та рекреаційні зони. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/914986.html>.

11. Туризм у Києві: сучасний стан та плани з відновлення сфери. URL: <https://vechirniy.kyiv.ua/news/71973/>.

Бережной Михайло,
здобувач, 242 Туризм і рекреація
Науковий керівник: Белобородова Марія, к.е.н.
НТУ «Дніпровська політехніка»

СОЦІАЛЬНО-ЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВОЛОНТЕРСЬКОГО ТУРИЗМУ

У багатьох країнах світу волонтерство вже давно набуло широкого поширення. У соціальному розвитку його роль була високо оцінена на міжнародному рівні. Саме тому ресурс добровільної діяльності дедалі частіше стає об'єктом досліджень у галузі соціології, педагогіки, психології, права, а тепер ще й туризму. Волонтерська діяльність створює можливості для соціально активної молоді допомогти іншим, знайти підтримку та відчутти суспільну цінність виконуваної ними роботи, реалізувати свій потенціал, отримати певні життєві навички, сформувати ефективний спосіб життя. У цьому контексті варто звернути увагу на сучасний стан та перспективи розвитку саме туристичного волонтерського руху.

Концепція волонтерського туризму – надання короткотривалих волонтерських послуг, які передбачають високу заповненість програми перебування пригосподарськими активностями – протягом останніх кількох років набула величезного значення [1]. Волонтерський туризм має деякі переваги в порівнянні з іншими видами туризму, серед яких можна виділити наступні:

1. Залучення значної кількості туристів шляхом створення волонтерських турів в регіоні;
2. Волонтерський туризм не обмежує волонтерів у виборі сезону.
3. У разі, якщо захід є довгостроковим, час перебування туристів-волонтерів збільшується.
4. Волонтерські тури зазвичай призначені для різних вікових груп.
5. Даний вид туризму не вимагає наявності на території природних ресурсів.

При цьому в жодній із робіт не приділяється належна увага волонтерської діяльності як

пріоритетному напрямку розвитку сучасного освітнього простору, а волонтерському туризму – як засобу виховання сучасної молоді.

Сьогодні вирішення цієї проблеми гальмується деякими протиріччями між:

- зростаючою роллю туристичного волонтерського руху в соціальному розвитку суспільства та недостатньою розробленістю його теоретичних засад;
- визнанням у західній науці та практиці освітнього потенціалу волонтерства та позитивного ефекту від реалізації волонтерських проектів та програм та нерідко їх ігноруванням волонтерськими організаціями у країнах східної Європи;
- волонтерським туризмом, що набирає популярності у всьому світі, і відсутністю доступних турпрограм і проектів у нашій країні.

Щоб сформулювати поняття «волонтерський туризм», розглянемо спершу поняття «волонтерство». Специфічними особливостями волонтерства як альтруїстичного поняття є: морально-ціннісна позитивна спрямованість; добровільний характер; заміщення мотивації для отримання оплати іншими мотивами; інструментальний характер (розглядається як розвиток особистості); необов'язкова наявність професійних навичок; зміщення акценту з себе на благополуччя.

Історію формування та розвитку волонтерського руху простежити досить складно. Більшість вчених сходяться на думці, що волонтерство зародилося в 20-ті роки ХХ століття в Європі, коли молодь Франції та Німеччини після Першої світової війни прийшла до чудової думки, що згодом стала гаслом цього руху: «Краще працювати разом, ніж воювати один проти одного».

В даний час волонтерські організації працюють майже у всіх країнах світу. Найбільш авторитетні з них: Міжнародна асоціація добровільних зусиль, Всесвітня Громадянська Служба, Волонтерська Програма ООН, Європейська Волонтерська Служба, Координаційна комісія з міжнародної волонтерської служби під егідою ЮНЕСКО, Червоний Хрест, Корпус світу, Грінпіс тощо, реставраційних, науково-дослідних, соціальних, екологічних, сільськогосподарських та інших програм та проектів.

Враховуючи, що до волонтерської туристичної діяльності залучаються особи будь-якого віку для участі у волонтерських проектах туристичного спрямування в різних країнах світу, можна сказати, що цей вид туризму сприяє не лише особистісному зростанню та задоволенню кожного мандрівника, а й на розвиток приймаючої спільноти. Деякі автори стверджують, що волонтерський туризм концептуалізується як форма альтернативного досвіду, яка дозволяє туристу вийти за рамки простого відвідування місця або «проходження через місце як стороннього спостерігача». Натомість турист-волонтер живе «автентично» та вкладає позитивний внесок у громаду, отримує досвід відповідно до віри в концепцію «взаємної вигоди». У такому тлумаченні поняття «турист-волонтер» має таке визначення – це особа, волонтер, який добровільно погодився безоплатно допомагати суспільству, нести відповідальність за виконання своїх зобов'язань, поєднуючи волонтерську роботу з громадською діяльністю та відпочинком.

Інші автори визначають волонтерський туризм як форму туризму, коли туристи-волонтери частково інвестують у подорож, де вони добровільно працювали в організованих проектах, у тому числі допомагаючи компанії через розподіл предметів першої необхідності та інших ресурсів, відновлення та збереження навколишнього середовища, а також допомога у проведенні польових досліджень. Таким чином, волонтерський туризм можна розглядати як популярну форму міжнародних подорожей, що дозволяє кожному волонтеру зробити індивідуальний внесок у сталий розвиток туризму в країні перебування.

Волонтери розглядають свою діяльність як інструмент соціального, культурного, економічного та екологічного розвитку. У Всесвітній декларації волонтерства наголошується, що волонтерство – це добровільний вибір, що відображає особисті погляди та позиції, активну участь громадянина в житті людських спільнот. Це має сприяти покращенню якості життя, особистого процвітання та людської солідарності. Спільна діяльність волонтерів здійснюється, як правило, в рамках різноманітних об'єднань, сприяє реалізації основних

потреб людини на шляху побудови більш справедливого та мирного суспільства, більш збалансованого економічного та соціального розвитку, створення нових робочі місця та нові професії.

Організації, що займаються волонтерськими проектами є ключовими гравцями в економіці самі по собі як роботодавці та постачальники послуг, що додають до загального економічного результату країни та зменшують тягар державних витрат. Сектор також відіграє ключову роль у створенні умов, за яких економіка може процвітати, інвестуючи в людей через навчання, підвищення кваліфікації та покращення можливості працевлаштування людей на маргінесі ринку праці.

Оскільки однією з основних характеристик туристів-волонтерів є «безоплатна робота», виникає питання, чи варто їх вважати волонтерами чи особливим типом туриста. Ряд науковців і дослідників стверджують, що туристів-добровольців слід розглядати як тип туриста, а не як волонтерів. Туристи-добровольці відрізняються від звичайних волонтерів тим, що вони не тільки працюють, але й займаються туризмом чи відпочинком. Крім того, різниця між туристами-волонтерами та звичайними волонтерами полягає в тому, що туристи-добровольці повинні платити за транспорт, проживання та харчування, за свою можливість працювати, так само, як туристи платять за відпочинок, тоді як звичайні волонтери не платять за відпочинок.

Мотивація туристів-волонтерів є ще одним аспектом, який можна використати, щоб відрізнити їх від звичайних волонтерів. Деякі дослідники [2, 3] стверджують, що туристи-добровольці, як правило, мотивовані бажанням отримати справжній та міжкультурний досвід з місцевими жителями в громаді, яку вони відвідують, живучи, працюючи та тісно спілкуючись з місцевим населенням. Така мотивація зазвичай не зустрічається серед звичайних волонтерів.

В роботі [4] запропоновано класифікувати мотивацію туристів-волонтерів за шістьма основними аспектами: пункт призначення; тривалість проекту; орієнтація на досвід; кваліфікація; активна та пасивна участь; рівень внеску для покращення побуту місцевої громади.

Проекти волонтерського туризму протікають через інші форми цієї галузі, роблячи форму туризму більш доступною для ширшого кола мандрівників. Однак, незважаючи на всі переваги, якими відзначається волонтерство як вид туризму, не можна не згадати і про критику цього явища в колах науковців і практиків. Саме вони запропонували іронічну назву цього виду туризму – «волонТуризм». Серед негативних явищ, які можуть бути спричинені волонтерським туризмом називають:

- низька якість праці волонтерів, що часто тягне за собою необхідність виправлення їхніх помилок місцевими робітниками.

- при суттєвому поширенні волонтерства місцеві жителі можуть відчувати суттєві складнощі при пошуку роботи.

- волонтерство – несерйозна робота для студентської молоді.

- закріплення статусу «бідних» країн, яким весь час потрібна волонтерська допомога.

Найбільш помітним позитивним впливом волонтерського туризму є його вплив на приймаючу громаду, і існує багато способів, якими волонтерський туризм допомагає приймаючій громаді. Кінцевою метою волонтерського туризму є покращення добробуту та засобів до існування приймаючого суспільства та навколишнього середовища. Зазвичай це передбачає роботу з місцевими жителями, яких суспільство в будь-який спосіб ігнорує чи нехтує. Волонтерський туризм поєднує в собі основу підтримки всеосяжної сильнішої громади. А під сильнішою спільнотою я маю на увазі спільноту, яка має зовнішню підтримку, яка посилює її внутрішні сильні сторони.

Проекти з волонтерського туризму частково є вирішенням цієї проблеми, оскільки вони дозволяють напряму вкладати гроші в ті райони, які зазвичай не отримують прибутку від туризму. Таким чином, це дає суттєві економічні вигоди для приймаючої спільноти. Вважається, що індустрія волонтерського туризму може коштувати понад 173 мільярди

доларів, демонструючи тим самим цінність, яку вона може мати для окремих громад. Досліджуючи позитивний вплив волонтерського туризму, деякі науковці знайшли суттєві докази покращення культурного розуміння. Волонтерство допомагає місцевій громаді, будуючи основу для кращого міжкультурного розуміння, поєднуючи різноманітні культури, тенденції та географічні лінії, які інакше були б розділені в реальності політично розділеного світу.

Список використаних джерел:

1. Bezuhla L., Herasymenko T., Bieloborodova M. Volunteering and volunteer tourism: challenges and realities. *Green, Blue and Digital Economy Journal*. 2022. 3(2). P. 1-8. <https://doi.org/10.30525/2661-5169/2022-2-1>
2. Bieloborodova M. The role of rural tourism in the sustainable development of local hromadas. *Науковий журнал «Економіка і регіон»*. 2022. №4 (87). С. 86-94. URL: <http://journals.nupp.edu.ua/eir/article/view/2786>
3. World Tourism Organization. Inclusive Recovery Guide – Sociocultural Impacts of Covid-19. 2021. Issue 2: Cultural Tourism. Madrid. 9 p. DOI: <https://doi.org/10.18111/9789284422579>
4. UN General Assembly. Eradication of poverty and other development issues. 2022. URL: https://webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2023-01/Resolution_A_RES_77_178_ENG.pdf?VersionId=jfpCQCnhCVjH1bgRlSHnxYi.ClSVFmKe

Бобров Костянтин,
здобувач, 242 Туризм і рекреація
Науковий керівник: Белобородова Марія, к.е.н.
НТУ «Дніпровська політехніка»

БЬОРДВОТЧИНГ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ ВИД ТУРИЗМУ

Спостереження за птахами стає все більш популярним серед європейських туристів. Сполучене Королівство є найбільшою європейською країною-джерелом для спостереження за птахами, за нею йдуть Нідерланди та Німеччина. Що робить Європу цікавим ринком для спостереження за птахами?

У всьому світі близько трьох мільйонів міжнародних подорожей присвячені спостереженню за птахами щороку. Принаймні 20% європейських мандрівників, які займаються екотуризмом, також зацікавлені в спостереженні за птахами.

Вже 37% усіх європейських туроператорів пропонують тури для бьордвотчерів. Незважаючи на те, що ринок зростає, більшість туроператорів у Європі розглядають спостереження за птахами як підкатегорію екотуризму. Більшість туроператорів не пропонують поїздки, присвячені окремо спостереженню за птахами, але розглядають цей напрям на перспективу.

Африка та Сполучені Штати є популярними напрямками для європейських бьордвотчерів. Азія та Південна Америка є відносно новими напрямками для спостерігачів за птахами, але ці ринки також швидко зростають. У той час як більшість європейських бьордвотчерів їздять в організовані тури, є також туристи, які планують свою подорож самостійно без туроператора [1; 3].

Додатки та платформи спостереження за птахами, наприклад, fatbirder.com, eBird, і соціальні медіа-платформи, зокрема TripAdvisor та Instagram, стають все більш важливими в середовищі бьордвотчерів, особливо серед молодих туристів. Туристи, які спостерігають за птахами, використовують ці інструменти для натхнення до подорожей. На них також впливають друзі та родина, за якими вони стежать у соціальних мережах. Fatbirder, eBird і соціальні медіа – це платформи, де люди можуть отримати інформацію про нещодавні спостереження птахів [2].